

Рішення спеціалізованої вченої ради ДФ 43.081.2023
Про присудження ступеня доктора філософії
Чайковському Олегу Ігоровичу

Спеціалізована вчена рада ДФ 43.081.2023 Одеського національного університету імені І. І. Мечникова прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право Чайковському Олегу Ігоровичу на підставі прилюдного захисту дисертації «Конституційно-правовий механізм захисту права на житло в Україні» за спеціальністю 081 «Право» 24 лютого 2024 року.

Чайковський Олег Ігорович, 1986 року народження, громадянин України, отримав вищу освіту за спеціальністю «Правознавство» у 2007 році. Є директором ТОВ «Керуюча компанія Коін» з 21 лютого 2023 року по теперішній час, а також за сумісництвом працює на посаді старшого викладача кафедри філософії, політології, психології та права Одеської державної академії будівництва та архітектури.

Дисертацію виконано в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова. Науковий керівник – Корчевна Любов Олександрівна, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри конституційного права та правосуддя Одеського національного університету імені І.І.Мечникова.

Здобувач має 10 опублікованих наукових праць, у тому числі: 1 стаття у періодичному науковому виданні, проіндексованому в базі даних Web of Science Core Collection; 4 статті у наукових фахових виданнях України:

1. Чайковський О. І. Поняття та зміст конституційного права на житло. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2020. №4. С.56-61.
2. Чайковський О. І. Конституційно-правові аспекти категорії «житло». *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2020. № 47. Том 1. С. 44-47.
3. Чайковський О. І. Судовий захист конституційного права на житло. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2021. № 3. С.59-83.
4. Чайковський О. І. Умови та принципи реалізації захисту права на житло в Україні. *Юридичний вісник*. 2021. №3. С.156-162.
5. Sviatoshniuk, Serhii S.; Bakalo, Liliia O.; Bilostotskyi, Oleg V.; Gut, Serhii F.; Chaikovskiy, Oleg I.; Zaiets, Oléksandr M. Legal Mechanisms for Protection of the Rights of Participants in Contractual and Non-Contractual Legal Relations. *Cuestiones Políticas*. 2021. Vol. 39, № 71. Pp. 147-165 (*Web of Science Core Collection*).

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради.

Голова ради: Гаран Ольга Володимирівна, доктор юридичних наук,

професор, професор кафедри адміністративного та господарського права Одеського національного університету імені І. І. Мечникова – оцінка позитивна без зауважень.

Рецензент – Степанова Тетяна Валеріївна, доктор юридичних наук, професор, завідувачка кафедри конституційного права та правосуддя Одеського національного університету імені І.І. Мечникова.

Зауваження та рекомендації:

1) Автором у роботі обґрунтовується доцільність розширення компетенції Уповноваженого ВРУ з прав людини в аспекті захисту права на житло, а також необхідність запровадження спеціалізованого житлового омбудсмена як профільного органу позасудового захисту. Зазначені пропозиції потребують додаткового обґрунтування та роз'яснення, яким чином, на думку автора, мають співвідноситись функції та повноваження цих двох інституцій та чи не призведе закріплення такої системи органів до їх дублювання чи розпорошення відповідальності?

2) Автор роботи пропонує запровадити єдину електронну чергу осіб, які потребують тимчасового або постійного житла. Погоджуючись загалом, що оптимізація даного питання давно назріла в Україні, вважаємо все ж, що автор мав би у роботі більше уваги приділити принципам формування відповідної черги, критеріям, які, на його думку, мають бути покладені у визначення пріоритетності забезпечення житлом різних категорій осіб.

3) Однією з пропозицій вдосконалення механізму захисту права на житло у роботі визначається посилення відповідальності посадових осіб за неналежне виконання обов'язків у цій сфері. Дана позиція потребує додаткового обґрунтування, у якій формі (формах), на думку автора, має бути реалізована така відповідальність та яким чином це вплине на функціонування механізму захисту права на житло?

Рецензент – Левенець Анжела Вікторівна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного права та правосуддя Одеського національного університету імені І.І. Мечникова.

Зауваження та рекомендації:

1) Однією з пропозицій, яка була підтримана автором та знайшла додаткове обґрунтування у його роботі, є заборона подальшої приватизації житла та відхід від принципу надання житла у власність від держави. Таке твердження автор робить у контексті необхідності збільшення обсягів соціального житла з метою забезпечення житлової потреби більшої кількості осіб, які його потребують, та визначає відповідний крок як елемент «дєрадянїзації» житлової політики держави. Дана теза потребує уточнення, оскільки у ст.47 Конституції України прямо закріплено, що громадянам, які потребують соціального захисту, житло надається

державою чи органами місцевого самоврядування безоплатно. Чи не суперечить така пропозиція змісту права приватної власності?

2) В одному з пунктів новизни дисертаційного дослідження автор обґрунтовує необхідність запровадження спеціалізованого житлового омбудсмена як профільного органу, який буде здатний швидко та оперативно вирішувати численні різногалузеві питання захисту права на житло. Наскільки доцільним вбачається таке запровадження на даному етапі розвитку нашої держави, враховуючи численні дискусії щодо скорочення апарату державних службовців та боротьби з бюрократією?

3) Потребує уточнення пропозиція дисертанта щодо розширення системи гарантій права на житло як об'єкту захисту, зокрема, у чому, на його думку, полягає зміст таких принципів, як стабільне користування займаним легально набутих приміщенням або ж отримання змоги постійного покращення своїх житлових умов різними способами? До того ж, автор перелічує такі гарантії, як недоторканність житла; свобода вибору місця проживання; недопущення свавільного позбавлення житла. Враховуючи їх усталений характер у науковій літературі та діючому законодавстві, потребує конкретизації підхід актора щодо їх включення до відповідного переліку.

Опонент – Кройтор Володимир Андрійович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права та процесу Харківського національного університету внутрішніх справ.

Зауваження та рекомендації:

По-перше, уявляється за необхідне щоб автор більш докладно пояснив свою позицію відносно місця права на судовий захист у змісті права на житло. Так у висновках автор зазначає, що право на житло доцільно визначати як право на отримання та використання цілісного комплексу юридично обґрунтованих благ матеріального та нематеріального характеру, сукупність яких забезпечує середовище, придатне для проживання людини в умовах належного психофізіологічного існування та достатнього особистого простору. Вважаю що будь-яке право, в якості окремої правомочності, має включати й право на захист. При цьому право на захист взагалі, і зокрема право на судовий захист є самостійною гарантією реалізації будь-якого права.

По-друге, потребує додаткового пояснення висновок здобувача про необхідність впровадження централізованої системи обліку осіб, які потребують забезпечення тимчасовим або постійним житлом шляхом встановлення єдиної електронної черги різних категорій відповідних осіб, а також запровадження єдиного оператора соціального житла, здатного здійснювати його збереження на рівні, придатному для життя, підвищення та покращення цього рівня, утримання такого житла, збільшення його обсягів. Для цього дисертант пропонує розробити та прийняти закон про

державну житлову політику, який буде враховувати виклики воєнного стану та у повоєнний час, зокрема обґрунтовано пропозиції щодо збільшення обсягів соціального житла, зміни структури управління ним та його розподілу із передачею відповідних повноважень від органів місцевого самоврядування до єдиного спеціально створеного оператора соціального житла. Теза про те, що Україна потребуватиме збільшення обсягів соціального житла, не оспорується, але чи буде сприяти запропонована концентрація житлової політики, зокрема зміни структури управління житлом та його розподілу із передачею відповідних повноважень від органів місцевого самоврядування до єдиного спеціально створеного оператора соціального житла, реалізації поставленої мети. Як відомо в Україні здійснюється політика децентралізації і це стосується житлової сфери. На мою думку ця сфера має залишитись у віданні органів місцевого самоврядування.

По-третє, автор має більш докладно пояснити свою пропозицію про заборону виселяти особу з іпотечного житла без надання іншого житла для постійного проживання. Позиція про заборону виселяти особу з іпотечного житла без надання іншого житла для постійного проживання зроблена автором на підставі аналізу останніх тенденцій судової практики захисту права на житло.

Опонент – Аврамова Ольга Євгеніївна, кандидат юридичних наук, доцент, провідний науковий співробітник відділу проблем приватного права і процесу, Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України.

Зауваження та рекомендації:

1. У роботі автор стверджує, що закріплення деяких складових права на житло у формі самостійних прав, таких як, наприклад: право на безпечність житла, права на достатнє житло та інших, не вбачається логічним (с. 48). При цьому, дисертантом не розкрито зміст прав на безпечність, достатність житла, зокрема безпечність житла є елементом достатності (адекватності) житла. Тому, при публічному захисті дисертації бажано заслухати міркування здобувача щодо співвідношення таких правових категорій як право на житло, право на доступність житла та права на достатність (адекватність) житла.

2. На стор. 144 дисертантом вказується, що «забезпечення та захист права на житло людини має відбуватись безвідносно статі чи іншої ознаки особи, а також цілком здатне уникнути перманентного перелічення на рівні міжнародних правових актів критеріїв поділу осіб на різні категорії за тими чи іншими ознаками. Більш доцільним вбачається чітке закріплення та ціле визначений захист таких прав жінок, що пов'язані з їх статевими фізіологічними особливостями з метою безумовного забезпечення кожної жінки повним об'ємом прав людини, що є елементом її

правосуб'єктності». Наведений висновок дисертант визначає крізь аналіз положень Європейської хартії рівності жінок і чоловіків у житті місцевих громад від 01 травня 2006 р., однак здобувач не розкриває положення щодо вразливості суб'єктів при здійсненні права на житло, зокрема щодо подолання стану насильства у сім'ї, багатодітності, жінок, що мають дітей інвалідів та ін. Це потребує окремих пояснень дисертанта.

3. Здобувачем визначено перший пункт новизни, як вперше «обґрунтовано авторське визначення права на житло як юридичної можливості людини мати технічно облаштований, придатний, достатній, безпечний, автономний та недоторканий житловий простір, що включає формально визначену невичерпну сукупність охоронюваних законом благ матеріального (належне житлове приміщення) та нематеріального (належні середовищні умови всередині та навколо житлового приміщення) характеру» (с. 22). Водночас, відомо, що право на житло, як правова категорія, на рівні юридичної науки обґрунтовувалась дослідниками, а тому цей пункт новизни може визначатися як удосконалення існуючих позицій. Тому позиція дисертанта потребує додаткової аргументації.

У дискусії взяли участь присутні на захисті:

Опонент: Кройтор Володимир Андрійович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права та процесу факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ - позитивно оцінив захист здобувача, зазначивши, що дослідження є комплексним, були розглянуті різні елементи конституційно-правового механізму захисту права на житло та доведений їх взаємообумовлюючий характер. Результати дисертаційного дослідження можуть бути використані у науковій діяльності, на основі яких можуть бути розроблені нові наукові положення з удосконалення правового механізму захисту права на житло в Україні. Здобувач Чайковський Олег Ігорович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Опонент: Аврамова Ольга Євгеніївна, кандидат юридичних наук, доцент, провідний науковий співробітник відділу проблем приватного права і процесу, Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України – надала позитивну оцінку дисертаційному дослідженню та виступу здобувача. Підкреслила, що обрана тема дисертації є дуже актуальною. Робота виконана на високому теоретичному та практичному рівнях. Здобувач заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент: Степанова Тетяна Валеріївна, доктор юридичних наук, професор, завідувачка кафедри конституційного права та правосуддя Одеського національного університету імені І.І. Мечникова – зазначила, що здобувач повною мірою оволодів методологією наукових досліджень, -

у роботі використаний «широкий арсенал» загальнонаукових та спеціальних методів дослідження. Авторські висновки та пропозиції є ґрунтовними та достовірними. Усі поставлені у Вступі завдання були виконані в процесі дослідження, зазначена мета була досягнута. Дисертаційне дослідження було виконано з дотриманням усіх вимог щодо форми та змісту роботи. Чайковський Олег Ігорович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

Рецензент: Левенець Анжела Вікторівна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного права та правосуддя Одеського національного університету імені І.І. Мечникова – підтримала здобувача, зазначивши, що обрана тема дисертації є актуальною. Також рецензент зазначила, що дисертаційне дослідження виконано на високому науковому рівні, відповідає усім вимогам, результати дослідження можуть бути використані на практиці. Здобувач Чайковський Олег Ігорович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Голова ради: Гаран Ольга Володимирівна, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного та господарського права Одеського національного університету імені І. І. Мечникова – зазначила, що дисертаційне дослідження присвячене розв'язанню актуального питання; є своєчасним та має значний практичний інтерес як протягом мирного часу, так і особливо в умовах збройного конфлікту та повоєнний час. Дисертаційна робота виконана на високому теоретичному та практичному рівнях: ґрунтується на комплексному застосуванні загальнонаукових та спеціальних методів наукового дослідження, відповідно до завдань та мети дослідження, з урахуванням визначених предмета та об'єкта дослідження. Результати та висновки дисертації були апробовані належним чином. Містить нові положення у сфері дослідження конституційно-правового механізму захисту права на житло. Цікавим і таким, що заслуговує на увагу, є висновок здобувача щодо визначення механізму захисту права на житло як комплексної системи нормативно-правових положень, суб'єктів, засобів та форм, що функціонують з метою забезпечення доступу до житла (для осіб, які не мають іншої можливості реалізувати відповідну потребу), поновлення стану належної реалізації порушеного права на житло, усунення перешкод в його реалізації, а також застосування визначених заходів відповідальності. Заслуговує на увагу висновок про необхідність розроблення виваженої та адекватної житлової політики, яку має здійснювати Уряд спільно із іншими органами влади в Україні в аспекті нормативного забезпечення та захисту права на житло. Автор вірно зазначає, що протягом всього періоду існування нашої незалежності житлова політика носила фрагментарний, безсистемний та вибірковий характер. Потреба в житлі різних категорій осіб завжди значно перевищувала спроможності центральних органів влади та місцевого

самоврядування в їх реалізації, що значно погіршилось в умовах війни.

Наукова доповідь здобувача побудована за логічною структурою, усі положення наукової новизни викладені чітко та ясно. На усі запитання та зауваження рецензентів та опонентів відповідав впевнено та аргументовано. Безсумнівно, Чайковський Олег Ігорович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Результати голосування про присудження ступеня доктора філософії Чайковському Олегу Ігоровичу:

Подано голосів	- 5;
За	- 5;
Проти	- немає;
Утримались	- немає.

Голова спеціалізованої
вченої ради

Ольга ГАРАН

